

PRAEFATIO.

Nova haec Sophoclis tragoediarum editio pars est secunda *Poetarum Scenicorum* uno volumine comprehensorum editionis quintae. Iterata autem operis editio quum Prolegomenis aucta sit de vita, scriptis, dialecto et metris horum poetarum, annotationem criticam, quae ipsa quoque in hac quinta demum editione accessit, quam brevissimam esse oportuit, ne qui per longam annorum seriem lectoribus plurimis placuit modicus libri ambitus ultra modum extenderetur. Quamobrem lectores rationes emendationum vel ab me vel ab aliis factarum, quatenus non sunt per se manifestae, ex Commentariis meis Oxoniensibus, annis 1836—1841 editis, vel aliunde petere debebunt, et, quod ad Sophoclem attinet, editionem meam Oxoniensem tertiam, quae anno 1860. prodiit, et Praefationem ad editionem Lipsiensem quartam anni 1864. adhibebunt. Alias quaestiones in Praefationibus ad fabulas singulas separatim edendas tractabo, quarum specimen nuper proposui, quum Aeschylus Prometheum cum Praefatione ederem. Nec mirabuntur lectores si nec mea neque aliorum multorum opera exhauserit omnem materiam, sed etiam in posterum nova in lucem proditura sint reperta. Nam poetarum scenicorum emendatio novissimis demum his tribus quattuordecim decenniis, collatis in hos poetas multorum studiis, insigniores fecit progressus quam maiorum nostrorum aetate expectari poterat, qui et subsidiis plurimis carebant, quibus utuntur qui hodie literis Graecis operam dant, et codicum rationis tantum non prorsus ignari erant, quorum de origine et auctoritate subtilius et acri adhibito iudicio quaerere nemini facile in mentem veniebat. Sciebant codices antiquiores, qui tamen vix ulli supersunt seculo undecimo superiores, plerumque praestare recentioribus. Quamobrem satis egisse sibi videbantur si verba poetarum ad vetustiorum potissimum librorum exemplum, collatis quae exiguo usui sunt grammaticorum testimoniis et scholiastarum annotationibus, in quibus interdum diversae scripturae vel diserte memorantur vel interpretationibus indicantur, conformarent, nec discedere ab codicibus audebant nisi ubi tradita in iis scriptura vel vulgares artis grammaticae metri-

caeve regulas violaret vel sententias praeberet tam putidas et ineptas ut ne admotis quidem, quibus iam grammaticos Alexandrinos usos esse novimus, spinosae interpretationis machinis defendi posse videretur. Cuiusmodi in locis emendandis hoc potissimum spectare solebant ut si quid ex coniectura mutarent, id literis in codicibus traditis quam simillimum esset. Quae etsi primaria est artis criticae lex recteque adhibetur corrigendis consuetis librariorum peccatis, tamen saepe nihil prodest locis gravius corruptis ubi librarii quae in exemplaribus antiquioribus, unde codices superstites originem ducunt, situ et vetustate aliisque casibus^{a)} vel obscurata vel oblitterata erant utcunque instaurare tentarunt, et prorsus absurde adhibetur corrigendis non paucis interpolatorum commentis, qui multis ante codices nostros seculis plurima quae corrupta essent vel quaecunque de causa displicerent ita ad arbitrium suum conformarunt ut literarum similitudinem, quam hodierni critici consecrari solent, nihili facientes sua ipsorum inventa vel traditae in codicibus scripturae substituerent vel, quod non raro factum esse novimus, locis defectis, quos redintegrare conarentur, inferrent. Ad quae mala aliud accessit interpolationis genus ab histrionibus aliisque veteribus versificatoribus Atheniensibus^{b)} inchoatum et ab inferiorum

^{a)} Huiusmodi casuum exempla etiam in codicibus qui supersunt passim observare licet, velut in ipso codice Laurentiano folio 82^a, quo Aeschylus Supplicum versus 775—853. continentur: quod folium etsi in codice omni ex parte integrum est servatum, tamen plura praebet monstrose corrupta, quae e libro antiquiore, in quo haec pagina pessime habita erat, propagata esse patet, velut τῶν πρόμαρτι κάμνοις | ἰόφ | ὄμ | αἰθι κάκκας | νυ | δυαν βοᾶν ἀμφαίνω, et αἴμονες ὡς ἐπαμίδα | ησούουπια τάπιτα. Similem in antiquiore codice Pindari, ex quo libri superstites sunt derivati, foliorum plurium condicionem fuisse probabilis Boeckhii coniectura est in commentatione de crisi Pindari, in Actis Academiae Borussicae a. 1822. p. 375.

^{b)} Fabularum scenicarum exemplaria manuscripta non solis qui eas in scena agerent histrionibus tradita, sed multiplicata esse, ut etiam ab aliis domi legi possent, ex Dionysi verbis apud Aristophanem Ran. 52.

temporum grammaticis continuatum, qui poetarum scenorum fabulis magnum versuum ab se ipsis fictorum numerum inseruerunt. Amplissima huiusmodi interpolationum exempla reperiuntur in Euripidis Iphigenia Aulidensi, quam fabulam quum Euripides non absolvisset, sed singulas tantum eius partes elaboratas quidem, sed nondum inter se cohaerentes reliquisset, post mortem eius ab aliis partim antiquioribus, partim infimae aetatis versificatoribus, veterum tragicorum linguae imperitis, est continuata: de quo dixi in Annotationibus Oxoniensibus ad Euripidem p. 444—446. Aliud et insigne, etsi minus amplum, huiusmodi interpolationis exemplum exstat in Ranis Aristophanis post v. 1430. ubi quum poeta hoc composuisset inter Dionysum, Aeschylum et Euripidem colloquium

ET. εὐ γ', ὦ Πόσειδον· σὺ δὲ τίνα γνώμην ἔχεις;
 AI. μάλιστα μὲν λέοντα μὴ ἴν πόλει τρέφειν,
 ἣν δ' ἐκτραφή τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
 DI. νῆ τὸν Δία τὸν σωτήρα δυσκρίτως γ' ἔχω·
 ὁ μὲν σοφῶς γὰρ εἶπεν, ὁ δ' ἕτερος σαφῶς,
 ἀλλ' ἔτι μίαν γνώμην ἐκάτερος εἶπατον
 περὶ τῆς πόλεως ἦντιν' ἔχeton σωτηρίαν.
 ET. ἐγὼ μὲν οἶδα καὶ θέλω φράζειν. DI. λέγε.
 ET. ὅταν τὰ νῦν ἄπιστα πίσθ' ἠγώμεθα,
 τὰ δ' ὄντα πίστ' ἄπιστα. DI. πῶς; οὐ μανθάνω.
 ἀμαθέστερόν πως εἶπέ καὶ σαφέστερον.
 ET. εἰ τῶν πολιτῶν οἷσι νῦν πιστεύομεν,
 τοῦτοις ἀπιστήσαιμεν, οἷς δ' οὐ χρώμεθα,
 τοῦτοις χρησαίμεσθ', ἴσως σωθῆμεν ἄν.
 DI. τί δαι λέγεις σὺ;

vetus interpolator Atheniensis, non longo, ut videtur, post Aristophanem tempore, genuinis poetae versibus haec ab se inventa immiscuit, quae ei haud dubie κωμικώτερα visa sunt,

DI. εὐ γ', ὦ Πόσειδον; σὺ δὲ τίνα γνώμην ἔχεις;
 AI. οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν.
 DI. νῆ τὸν Δία τὸν σωτήρα δυσκρίτως γ' ἔχω·
 ὁ μὲν σοφῶς γὰρ εἶπεν, ὁ δ' ἕτερος σαφῶς,
 ἀλλ' ἔτι μίαν γνώμην ἐκάτερος εἶπατον
 περὶ τῆς πόλεως ἦντιν' ἔχeton σωτηρίαν.
 ET. εἰ τις πτερώσας Κλεόκριτον Κινησίᾳ,
 αἴροιεν αὔραι πελαγίαν ὑπὲρ πλάκα.
 DI. γέλοιοι ἂν φαίνοιτο· νοῦν δ' ἔχει τίνα;

colligi potest, καὶ δῆτ' ἐπὶ τῆς νεῦς ἀναγινώσκοντί μοι | τὴν Ἀνδρομέδαν πρὸς ἑαυτὸν ἐξαίφνης πόθος | τὴν καρδίαν ἐπάταξε πῶς οἶε σφόδρα, quod non potuisset fingi ab Aristophane, si fabularum legendarum nemini praeter histriones copia fuisset. Multiplicatis autem exemplaribus et fabulis non paucis etiam post mortem poetarum iterum iterumque in scenam productis fieri non poterat quin multa partim ab scribis corrumpenterentur partim ab interpolatoribus aliter conformarentur versibusque subditiciis augerentur, praesertim ab histrionibus, quorum licentiam Lycurgus noto illo psephismate coercere studuit, cuius memoriam Plutarcho debemus in vita Lycurgi oratoris p. 841 F. de quo novissima est Ottonis Kornii dissertatio, *De publico Aeschyli, Sophoclis, Euripidis, fabularum exemplari Lycurgo auctore confecto*, Bonnae edita a. 1863.

ET. εἰ ναυμαχοῖεν, κατ' ἔχοντες δεΐδας
 βραίνοιεν ἐς τὰ βλέφαρα τῶν ἐναντίων.
 DI. εὐ γ', ὦ Παλάμηδες, ὦ σοφωτάτη φύσις,
 ταυτί πότερ' αὐτὸς ἠῦρες, ἢ Κηφισοφῶν;
 ET. ἐγὼ μόνος· τὰς δ' δεΐδας Κηφισοφῶν.
 DI. τί δαι λέγεις σὺ;

Quae omnia in unum coniuncta, sublata manifestissima versuum 1436. et 1442. cohaerentia et additis duobus aliis alius interpolatoris versibus 1449. 1450., in quibus γε propter metri necessitatem inepte dictum est ubi γὰρ necessario dicendum erat, non in nostris demum leguntur codicibus, sed iam in exemplaribus Alexandrinis lecta fuerunt, fraude ab Aristarcho, criticorum veterum sagacissimo, et Apollonio animadversa, ut ex scholiastarum annotationibus novimus, et ab me clariore in luce collocata in Prolegomenis ad Fragmentorum Aristophanis editionem Oxoniensem vol. 2. p. 515—524.

DI. εὐ γ', ὦ Πόσειδον· σὺ δὲ τίνα γνώμην ἔχεις; 1430
 AI. οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν.
 μάλιστα μὲν λέοντα μὴ ἴν πόλει τρέφειν.
 ἣν δ' ἐκτραφή τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
 DI. νῆ τὸν Δία τὸν σωτήρα, δυσκρίτως γ' ἔχω·
 ὁ μὲν σοφῶς γὰρ εἶπεν, ὁ δ' ἕτερος σαφῶς.
 ἀλλ' ἔτι μίαν γνώμην ἐκάτερος εἶπατον 1435
 περὶ τῆς πόλεως ἦντιν' ἔχeton σωτηρίαν.
 ET. εἰ τις πτερώσας Κλεόκριτον Κινησίᾳ,
 αἴροιεν αὔραι πελαγίαν ὑπὲρ πλάκα.
 DI. γέλοιοι ἂν φαίνοιτο· νοῦν δ' ἔχει τίνα;
 ET. εἰ ναυμαχοῖεν, κατ' ἔχοντες δεΐδας 1440
 βραίνοιεν ἐς τὰ βλέφαρα τῶν ἐναντίων.
 ἐγὼ μὲν οἶδα καὶ θέλω φράζειν. DI. λέγε.
 ET. ὅταν τὰ νῦν ἄπιστα πίσθ' ἠγώμεθα,
 τὰ δ' ὄντα πίστ' ἄπιστα. DI. πῶς; οὐ μανθάνω.
 ἀμαθέστερόν πως εἶπέ καὶ σαφέστερον. 1445
 ET. εἰ τῶν πολιτῶν οἷσι νῦν πιστεύομεν,
 τοῦτοις ἀπιστήσαιμεν, οἷς δ' οὐ χρώμεθα,
 τοῦτοις χρησαίμεσθ', ἴσως σωθῆμεν ἄν.
 εἰ νῦν γε δυστυχοῦμεν ἐν τοῦτοις, πῶς
 τάναντί' ἂν πράξαντες οὐ σωζοίμεθ' ἄν; 1450
 DI. εὐ γ', ὦ Παλάμηδες, ὦ σοφωτάτη φύσις.
 ταυτί πότερ' αὐτὸς ἠῦρες ἢ Κηφισοφῶν;
 ET. ἐγὼ μόνος· τὰς δ' δεΐδας Κηφισοφῶν.
 DI. τί δαι λέγεις σὺ;

Aliae eiusdem generis interpolationes veteres longiores reperiuntur in Aeschyli Choephoris et Eumenidibus, de quibus in Praefatione ad Aeschyli tra-goediarum editionem Lipsiensem quintam exposui, nonnullae apud Sophoclem in Antigona et Trachiniis, plures apud Euripidem, in quattuor potissimum fabulis, Troadibus, Supplicibus, Bacchabus et Iphigenia Taurica, de quibus non opus est ut hoc loco repetam quae in Annotationibus Oxoniensibus dixi. Longe maior breviorum interpolationum numerus est ex versu uno vel versibus aliquot deinceps positus constantium, rarius apud Aeschylum, frequentius apud Sophoclem, saepissime apud Euripidem. Et huiusmodi quidem interpolationes, modo longiores modo breviores, plerumque non est difficile ab genuinis dis-

cernere poetarum versibus, si quis veterum poetarum Atticorum cogitandi dicendique rationi ita sit adsuetus ut si quid dissonum inferatur statim aberrentiat. Difficilius interdum est iudicium de versibus qui partim ex poetarum verbis partim ex coniecturis sunt compositi interpolatorum, qui animadverso unius pluriumve vocabulorum vel defectu vel corruptela suas intulerunt coniecturas, quibus etsi non dubitandum quin saepe verum attigerint ubi facilis erat emendatio, tamen multo saepius ab vero aberrarunt nec raro tantam prodiderunt imbecillitatem ut ne manifestissimos quidem veterum librariorum errores recte corrigere possent, sed quae leviter corrupta essent ita ulterius corrumpent ut aut nulla aut tenuia verae scripturae vestigia relinquerent. In quo genere nullum novi exemplum insignius quam quod in initio Ionis Euripidis latere videtur. Cuius fabulae qui prologum agit Mercurius generis sui originem spectatoribus expositurus, ut in prologis facere solet Euripides, sic fere orationem suam inchoare debebat "Atlas, qui aeneis humeris coelum, antiquam deorum sedem, sustinet, ex trium quibuscum consuevit deorum una Maiam procreavit, quae me peperit." Credas non magno labore constare potuisse Euripidi hanc sententiam ita eloqui ut verba omni ex parte digna essent poeta qui tot aliarum tragicodiarum prologos dexterrime composuit, hoc vel simili aliquo modo,

Ἄτλας ὁ χαλκόνωτος οὐρανὸν θεῶν
ὀχῶν παλαιὸν οἶκον ἐκ τριῶν μιάς
θεῶν ἔφρσε Μαίαν, ἥ μ' ἔγεινατο,

pro quibus nunc hos in codicibus legimus versus, tirone prima versuum pangendorum pericula faciente digniores quam Euripide, poeta exercitatissimo,

Ἄτλας ὁ χαλκίοισι νῶτοις οὐρανὸν,
θεῶν παλαιὸν οἶκον, ἐκτρίβων θεῶν
μιάς ἔφρσε Μαίαν, ἥ μ' ἔγεινατο,

nec dubitandum quin eadem omnia sic scripta suo in codice legerit Philodemus Epicureus, scriptor Ciceroni aequalis, cuius in libro περὶ εὐσεβείας, servato in voluminibus Herculanensibus (Tab. 87. in Gomperzii Studiis Hereul. fasc. 2. p. 37.) haec nunc supersunt ad hunc locum referenda,

. ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
. ΑΛΚΕ Κ
. ΝΩΤΟΙΣ Ο
. ΙΩΝΙ ΠΕΤΤΟΙ
. ΙΜΩΝΙΔΗΣ
. ΟΥΡΑΝΟΝ etc.

quae Naekius (in *Mélanges Gréco-Romains* vol. 3. a. 1864. p. 635.) recte sic redintegravit, ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ | ΧΑΛΚΕΟΙΣΙ | ΝΩΤΟΙΣ | ΟΥΡΑΝΟΝ | ΕΝ ΙΩΝΙ ΠΕΤΤΟΙΗΚΕΝ, ceterum versus interpolatos esse verissime indicavit, non obstante Philodemi auctoritate, quem non mirum est codice usum esse interpolato, qualibus iam grammaticos Alexandrinos aliquot ante Philodemum seculis usos fuisse exemplis non paucis novimus. Ac primo quidem incertum est tertiam primi versus dipodiam ab syllaba finali longa vocabuli praecedentis inchoari contra tragicorum usum, cui

facillime satisfieri poterat verbis sic collocatis, ut Elmsleius voluit, νῶτοις χαλκίοισιν οὐρανόν. Deinde Atlas aeneis humeris coelum *exterere* dicitur, quocum Wakefieldus comparari posse putabat quod Lucilius in Aetna dixit v. 49.

Construitur magnis ad proelia montibus agger:

Pelion Ossa terit, summus premit Ossa Olympus.

Verum non animadvertit *terit* illud non ab Lucilio scriptum, sed infelicem esse Pithoei coniecturam pro *creat*, quod legitur in codicibus, corruptum haud dubie ex verbo *oncrat*, non *gravat*, quod Fridericus Iacobus coniecit. Nec si verum esset *terit*, defendendo Graeco ἐκτρίβων sufficeret. Nam mons quidem ex humo et lapidibus compositus alium cui superimpositus est montem *terere* quodammodo dici potest, etsi parum apte, quum montes immoti iaceant: perabsurdum vero est Atlantem humeris aeneis coelum, aetheriam deorum sedem, *exterere* dici. Porro qui filiam procreat non θυγατέρα γυναικός τινος φύσαι, sed ἐκ τινος φύσαι Graece dicitur: quod non fugit Wakefieldum, qui hanc ipsam ob causam μιάς | θεῶν ἐξέφρσε corrigi volebat. Denique ipsum illud θεῶν μιάς indicio est maiorem, ad quem μιάς refertur, numerum praecessisse, qui vix dubitari potest quin in verbo lateat ΕΚΤΡΙΒΩΝ, quod veteris librarii errore pro ΕΚΤΡΙΩΝ scriptum fuisse videtur, ut apud Sophoclem Philoct. 554. ἀμφὶ ΣΟΥΝΕΚΑ (σ' οὐνεκα) βουλευμάτων ἐστὶ ἐκ ΣΟΥΝΕΑ (σοῦ νέα) depravatam legebatur, donec rectam scripturam restitueret Ioannes Auratus, perspicacior quam antiquus Euripidis corrector, qui absurdum illud ΕΚΤΡΙΒΩΝ bona fide pro ἐκτρίβων accepit, unde reliqua praecedentium verborum interpolatio necessario sequebatur, sublato quod cum ἐκτρίβων consociari non poterat participio priore ὀχῶν et χαλκόνωτος in χαλκίοισι νῶτοις diducto, ut duas quas ipse perdidit syllabas recuperaret. Quae ineptiae omnes evanescunt versibus eum in modum quem supra proposui correctis. Adiectivi χαλκόνωτος duo alia exempla sunt apud Euripidem Troad. 1136. 1193. qui pariter σιδηρόνωτος dixit Phoen. 1130. Verbum ὀχέειν de Atlante dictum, qui *coeli sustinet axes*, legitur apud Diodorum 3, 59. (τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπὶ τῶν Ἄτλαντος ὤμων ὀχεῖσθαι) aliosque, inter quos Aeschylus est Prometh. 430. Ἄτλας — σθένος κραταῖον γὰς οὐρανίον τε πόλον νῶτοις ὀχῶν στενάξει. Nam sic correxi quod in codice Mediceo legitur νῶτοις ὑποστενάξει, inutili addita praepositione, omisso vero quo multo magis opus erat participio ὀχῶν, cuiusmodi verbum hic requiri senserunt qui ὑποστενάξει per ὑποβαστάζει vel ὑπανέχει interpretati sunt glossatores Byzantini et auctor scholii in codice Mediceo adscripti λέπει ἔχων ἢ μετὰ στεναγμοῦ φέρει, quo ipso verbo ἔχειν de Atlante coelum sustinente usi sunt Homerus, Hesiodus, Apollodorus aliique. Alii ἀνέχειν, ὑπανέχειν, φέρειν dixerunt, et magis poetice ὤμοις ἐρείδειν Aeschylus Prom. 350. Porro recte et, quum Πληθόνης nomen metro incommodum nominare nollet Euripides, aptissime dictum est ἐκ τριῶν μιάς | θεῶν ἔφρσε Μαίαν.

Nam triplex fuit Atlantis progenies, prima ex Pleiona, quae Pleiades peperit, suscepta, secunda ex Aethra, quae Hyades, tertia ex Hesperide, quae Hesperides peperit, ut Pherecydes alique veterum fabularum scriptores sunt testati. Ad collocationem verborum quod attinet, ἐκ τριῶν θεῶν | μᾶς minus probabile est quam ἐκ τριῶν μᾶς | θεῶν, nomine potiore θεῶν in initio versus collocato et numeris iuxta se positus, ut ἐκ τριῶν σ' ἐν εἰλόμην est apud Sophoclem Trach. 734. et τῶν τριῶν μίαν λαβεῖν | εὔσειαν fragm. 124. Credo haec suffectura esse ad everteendam codicum scripturam et commendandam quam de his versibus proposui coniecturam, a qua non longe abfuit Nauckius, quum coniceret Ἄτλας ὁ χαλκίοισι νῶτοισιν φέρων | θεῶν παλαιὸν οἶκον, reliqua aliis expedienda relinquens, eiecto οὐρανόν, quo alii omnes usi sunt qui de Atlante sunt locuti et quo omisso Atlas veterem et caducam deorum domum humeris sustinere videretur. Praecedente vero οὐρανόν in verbis θεῶν παλαιὸν οἶκον nihil est ridiculi.

Nihilo acutiores correctores veteres in Sophoclis tragoediis se praebuerunt, in quibus etsi haud dubie plura nunc leguntur recte ab illis emendata, tamen aliis in locis non paucis satis manifestum est corruptam vel defectam antiquiorum librorum scripturam ita esse ab illis interpolatam ut veri vestigia, quae in librorum veterum corruptelis relicta fuisse credibile est, temerariis coniecturis vel obscurarentur vel prorsus tollerentur, quod pluribus exemplis quum ab aliis est ostensum tum ab me ipso in editione Oxoniensi tertia a. 1860. et in Praefatione ad editionem Lipsiensem quartam a. 1864.

AIACIS fabula quum in libris antiquissimis integrior quam ceterae Sophoclis tragoedia servata esset, interpolatorum conatibus minus quam illae exposita fuit, etsi ipsa quoque non intacta mansit. Versuum ab aliena manu illatorum, de quibus plura dixi in editione Oxoniensi, antiquissimi esse videntur quattuor post v. 838. lecti, quos νοθεύεσθαι ὑποβληθέντας πρὸς σαφήνειαν τῶν λεγομένων scholiasta annotavit. Eadem aetate ficti esse possunt v. 966—968. et 1105. 6. Minus certum de aetate singulorum versuum iudicium est, quibus passim aucta est haec tragoedia, quorum tamen ex numero eximendus est versus τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν post v. 554. ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος non interpolatoris consilio illatus, sed veteris errore librarii, qui alius poetae (fortasse Euripidis) versum illum Sophocleo similem ab scholiasta aliquo comparatum ex margine in textum transtulit, quemadmodum apud Aeschylum Persarum versui 253. κακόν μὲν πρῶτον ἀγγέλλειν κακά in apographis pluribus Sophoclis ex Antigona versus 277. στέργει γὰρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν adiunctus est, quem in codice Mediceo scholiasta in margine comparavit, et apud Maximum in Eclogis p. 166. post Sophoclis Aiakis versum 1252. hic additus est, quem Chaeremonis esse novimus ex Stobaei Floril. 3, 17., ὁ γὰρ φρονῶν εὐ πάντα συλλαβῶν ἔχει. Quattuor alii ver-

sus quum eodem omnes illati sint consilio, ut sententiae poetae satis per se perspicuae verbosius explicarentur, ab uno eodemque auctore scriptos esse conicere licet. Eorum primus est 546. νεοσφαγῆ τοῦ τόνδε (τοῦτόν γε correctum in apographis nonnullis) προσλεύσων φόνον. secundus 571. ubi qui post Sophoclis verba ὡς σφιν γένηται γηρροβοκός εἰσαεὶ addidit μέχρις οὐ μυχούς κίχωσι τοῦ κάτω θεοῦ, fraudem lectoribus factam suamque ipsius inscitiam linguae Atticae obtegere potuisset si, quod Elmsleius proposuit, ἐς τ' ἂν μυχούς scripsisset, ceterum non animadvertit versu suo nihil aliud contineri quam quod Sophocles brevius et aptius uno significaverat vocabulo εἰσαεὶ, quod eum omisurum fuisse credo si sententiam qualem interpolator finxit adiunxisset. Porro post verba Tecmessae v. 812. χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν· οὐχ ἔδρας ἀκμή, etsi ex iis quae antea acta erant luce clarius sit cur festinandum esse dicat Tecmessa, nihilominus hic quoque interpolator lectoribus consilere studuit adiecto misero versiculo σώζειν θέλοντες ἄνδρα γ' ὃς σπεύδει θανεῖν. Notae non melioris est quartus versus, ab Nauckio notatus, quem Menelai verbis v. 1060. κεί μὴ θεῶν τις τήνδε πείραν ἔσβεσεν, | ἡμεῖς μὲν ἂν τήνδ', ἦν ὃδ' εἴληχεν τύχην, | θανόντες ἂν προυκείμεθ' αἰσχίστῳ μόρῳ, | οὗτος δ' ἂν ἔζη· νῦν δ' ἐνήλλαξαν θεοί, addidit interpolator τὴν τοῦδ' ὕβριν πρὸς μῆλα καὶ ποίμνας πεσεῖν, quo initium tantum ἐναλλαγῆς, quam dii immiserint, significatur, omititur vero, quod maioris momenti erat, suididium Aiakis. Aliquanto deterior est, ut in Annotationibus Oxoniensibus ostendi, qui extremis Teucri de Aiace verbis v. 1415. τῷδ' ἀνδρὶ πονῶν τῷ πάντ' ἀραθῶ | κοῦδενὶ πω λῶσι θνητῶν adiunctus est versiculus Αἴαντος, ὅτ' ἦν, τότε φωνῶ, quasi Latine dicas *nemini mortalium praestantiori quam Aiaci, quum erat, tum dico*. Eum qui scripsit non versum paroemiaco addere voluit, sed ΔΩΙΩΝΙ quod in versu praecedente scriptum videbat quattuor syllabis pronunciasse videtur, ut versus esset acatalectus, syllaba aut secunda aut ultima producta, unde factum ut versum paroemiaco excidisse putaret, quod duplex quidem est documentum imperitiae, sed non mirandum in tali versificatore.

Inter versus spurios Antigonae illatos nulli esse videntur antiquiores quam 900—928. de quibus ego post alios dixi in editione Oxoniensi p. 95—99. Eos non solum Clemens Alexandrinus (Strom. 6. p. 748. ed. Pott.), scriptor seculi aerae nostrae secundi, legit, sed Aristoteles adeo, qui insiticiae huius declamationis auctoritate utitur Rhetor. 3, 16. quemadmodum idem ib. c. 11. versu utitur qui in prologo (v. 80.) legitur quem vetus interpolator Euripidis Iphigeniae Aulidensi post versum fabulae 48. loco perinepto intulit ex versibus compositum sex et sexaginta, de quo dixi in Annotationibus Oxoniensibus ad Euripidem vol. 3. p. 440. 441. Reliqui quibus Antigonae fabula ab falsariis aucta est versus (24. 46. 506. 507. 851. 941. 1080—1083. 1281.) neque ab eodem omnes scripti auctore esse videntur neque

aetate eadem. Antiquiores ceteris sunt v. 1080—1083. ab Wundero notati, et quem Δίδυμος (ut scholiastae verbis utar) φησὶν ὑπὸ τῶν ὑπομνηματιστῶν νενοθεύσθαι versus 46. qui post verba Ismenae ἢ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρητον πόλει; et Antigoniae responsum τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σὸν, ἦν σὺ μὴ θέλης, illatus est violata stichomythia

ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦσ' ἄλωσομαι,
fraude si qua alia manifesta interpolatoris, quem pronomina τὸν ἐμὸν et τὸν σὸν sine substantivo posita offenderant, quod cur omiserit Sophocles et cur τὸν ἐμὸν et τὸν σὸν repetito articulo scripserit, qui offendit Zippmannum (in *Atheteseon Sophoclearum specimen*, Bonnae edito a. 1864. p. 17.) et cur ἦν σὺ μὴ θέλης dixerit ubi versu sic scripto ut adhuc legebatur potius κἄν σὺ μὴ θέλης dicendum fuisset, nunc demum intelligitur vera ab me restituta scriptura τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σὸν, ἦν σὺ μὴ θέλης. Acerbe Antigonia Ismenae Creontis vindictam metuenti ita respondet ut Polynicem suum tantum, non Ismenae fratrem dicat, *ego meum sepeliam et non tuum, si tu non vis*, eademque acerbitate ad proxima Ismenae verba, ὦ σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκότος; respondet, ἄλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν μ' εἶργειν μέτα, ubi, nisi Ismenam iterum excludere voluisset, dicere potuisset ἄλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν καὶ σὼν μέτα.

Minor versuum spuriorum, partim antiquorum partim recentiorum, numerus in Oedipo Rege est (827. 1084. 1085. 1280. 1281.) in Oedipo Coloneo (301—304. 380. 381. 638—641. 1436.) in Electra (113. 114. 1125. 1173. 1485. 1486. 1505—1507.) in Philocteta (671—673. 1365. οἱ τὸν ἄθλιον usque ad ἔκριναν, 1442—1444.) rursus paullo maior in Trachiniis (84. 150—152. 166—168. 170. 295. 362. τὴν ταύτης usque ad πατέρα, 364. 584—587. 684. 696. 898. 899. 911. 1264—1277.) de quibus non repetam quae in editione Oxoniensi et in Praefatione editionis Lipsiensis quartae dixi, quibus nunc addendus Philoctetae versus 351. ὅπως ἴδοιμ' ἄθαπτον· οὐ γὰρ εἰδόμην, ab interpolatore, ut videtur, confictus qui στίχου ἐνὸς διάλειμμα, ut scholiastae loqui solent, in libro antiquiore relictum explorare vellet, successu non meliore quam apud Aristophanem in Avibus post v. 1343. οὐκ ἔστιν οὐδὲν τοῦ πέτεσθαι γλυκύτερον Aristophanes Byzantius versus sive ab se fictum sive aliunde acceptum intulit, de quo scholiasta vol. 3. p. 256, 10. ed. Oxon. μετὰ τοῦτον ἐνὸς στίχου φέρουσι τινες διάλειμμα καὶ Ἀριστοφάνης (vel Ἀριστοφάνους) πλήρωμα οὕτως “ἐγὼ δ' ἐγὼ τοι τῶν ἐν ὄρνισιν νόμων,” qui ex versibus proximis, in quibus idem dicitur, confictus est, quemadmodum Sophoclis interpolator Neoptolemi versibus, ταῦτ', ὦ ξέν', οὕτως ἐννέποντες οὐ πολὺν | χρόνον μ' ἐπέσχον μὴ με ναυστολεῖν ταχὺ, | μάλιστα μὲν δὴ τοῦ θανόντος ἡμέρω, | οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν | ἐπεὶ μὲν τοὶ καὶ λόγος καλὸς προσῆν cet., lacunae explendae causa, quam in libro antiquiore vacuum spatium et verba proxima proderent ἐπεὶ μὲν τοὶ — quae non est verisimile post μάλιστα μὲν δὴ τοῦ θανόντος ἡμέρω nulla alia interiecta sententia secuta

esse — versus ab se compositum inseruit, ὅπως ἴδοιμ' ἄθαπτον· οὐ γὰρ εἰδόμην, cuius hanc, ut videtur, sententiam esse voluit, optasse Neoptoleum ut Achillem patrem adhuc insepultum videret, quem vivum nunquam vidisset: quae perinepte sunt excogitata. Nam neque exspectare poterat Neoptolemus, quo tempore Sigeum esset perventurus, patrem adhuc insepultum iacere, nec patrem viventem unquam se vidisse negare poterat, nisi quis Achillem cum exercitu in agrum Troianum se contulisse credat, atque Neoptolemus filius nasceretur, et Neoptoleum vix novem annorum puerum arma patris mortui, de quibus infra dicit v. 362., ab Atridis repetivisse. Accedit ad haec quod, si hoc voluit interpolator, non satis erat οὐ γὰρ εἰδόμην dici, sed necessario dicendum erat οὐ γὰρ ζῶντα εἰδόμην, quod sensit Meinekius (Anal. Sophocl. p. 314.) quum coniceret, ὅπως ἴδοιμ'· ζῶν γὰρ οὐκ εἰδόμην, eiecto quod ipsum quoque ad sententiae integritatem necessarium est ἄθαπτον. Nec melior interpolatoris condicio erit si οὐ γὰρ εἰδόμην pro ἄλλ' οὐκ εἰδόμην dictum accipiatur, quod nec fieri per linguae leges potest et, si posset, praeposterum foret. Nam ὁ τοῦ θανόντος ἡμέρος quem successum habuerit ab Neoptolemo non hoc loco, sed infra demum erat dicendum et revera dictum est v. 355. seqq. ex quibus colligi potest versus post v. 350. amissi hanc fuisse sententiam, etsi verba ipsa praestari nequeunt, ὅπως περιπέλλοιμι τὸν κείνου τάφον.

Simile quid in versu non longe hinc remoto accidisse opinor, ex Sophoclis et, ut videtur, interpolatoris verbis composito, 421. ubi Philocteta ex Neoptolemo quaerit,

ὁ
τί δ'; ὦ παλαιὸς κἀγαθὸς φίλος τ' ἐμός,
Νέστωρ ὁ Πύλιος ἔστιν;

Sic haec in codice scripta, ὁ a m. pr. superscripto et spiritu leni super w in asperum mutato. Prima versus verba τί δ' ὁ παλαιὸς per se spectata aptissime de Nestore sene dicuntur, suspecta vero sunt proxima κἀγαθὸς φίλος τ' ἐμός, quasi Latine quis dicat *vetus et bonus et amicus meus*, quod ut dici posse nemo negabit, ita non facile invenietur qui sic loqui malit quam ut alii omnes loqui solent, *vetus et bonus amicus meus*: nam τε particula post φίλος posita usum non alium habet quam ut ex pyrrhichio fiat iambus. Porro corruptum est ὁ, quod litterae Ω superscriptum est in codice cum metri vitio, quod emendavit recentior corrector, qui recte, ut videtur, δς substituit, quod in pluribus legitur apographis. Eo autem restituto tertia verbi alicuius persona requiritur, quam obliteravit interpolator verbis etiam alia de causa, ut modo dicebam, suspectis, κἀγαθὸς φίλος τ' ἐμός. Ex his indicis colligi potest Sophoclem aliud quid dixisse, velut, τί δ'; δς παλαιὸς πατρός ἦν ἐμοῦ φίλος, | Νέστωρ ὁ Πύλιος ἔστιν; ut paullo post v. 434 dixit, Πάτροκλος, δς σοῦ πατρός ἦν τὰ φίλτατα. Quale quid si scripsit Sophocles, aptissime Philocteta, florente vir aetate, Nestorem, virum summam senectutem adeptum, patris,

qui ipse quoque senex est, veterem amicum vocat. Poetas autem, Philoctetae pater, utrum adhuc inter vivos versetur an pridem mortuus sit incertum relinquit Philocteta v. 492—499. ut nihil intersit utrum patros ἦν ἐμοῦ φίλος an πατρός ἐστ' ἐμοῦ φίλος scribatur.

Satis dictum de versibus spurii. Aliquanto maior minorum interpolationum numerus est quibus correctores veteres vocabula in libris antiquis vel omissa supplere vel quae corrupta aut essent aut esse viderentur emendare sunt conati. Qualia non pauca quum pridem vel ab aliis vel ab me ipso sint notata, hic nonnulla addam post editionem meam Oxoniensem tertiam (a. 1860.) animadversa.

AIACIS v. 104. Aiace quaerenti ἦ τοῦπίτριπτον κίναδος ἐξήρου μ' ὄπου; Minerva respondere creditur ἔγωγε. Ὀδυσσεῖα τὸν σὸν ἐνστάτην λέγω, interpunctione post ἔγωγε (quod ἐγὼ δ' scriptum est in apographo Flor. Γ et apud Zonaram vol. 2. p. 1448.) ab aliis addita, ab aliis omissa, non animadvertentibus alienum ab hoc loco esse ἔγωγε, quo si uteretur Minerva, ad conviciam ab Aiace in Ulixem iactum respicere videretur, quod personae eius parum convenit. Ex quo sequitur simplici potius ἐγὼ, nulla plane convicii illius ratione habita, utendum fuisse, verbis sic scriptis et melius collocatis, ut ego nunc edidi,

Ὀδυσσεῖα ἐγὼ τὸν σὸν ἐνστάτην λέγω.

Origo corruptelae ab antiquioris codicis scriptura Ὀδυσσεῖ ἐγὼ repetenda videtur. Nam accusativus nominum in eus exeuntium apud Atticos a longo terminari hodie quidem nemini ignotum est, sed ignotum fuit librariis plurimis, qui plerumque vel a eliserunt vel metri quod videbatur vitium inserta γε particula correxerunt, velut in hoc ipso Ulixis nomine apud Aristophanem Vesp. 181. ubi veram scripturam servarunt libri duo optimi

Ὀδυσσεῖα τιν'. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρεϊ,

interpolatam habent ceteri

Ὀδυσσεῖα τινά τ'. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρεϊ.

Ceterum simili errore ἔγωγε apud Sophoclem paullo post v. 112. legitur in codice

χαίρειν, Ἀθάνα, τὰλλ' ἔγωγέ σ' ἐφίεμαι,

fortasse ab librario scriptum qui ἐφίεμαι syllaba secunda brevi pronunciarer, qui error correctus est in apographis plerisque restituto ἐγὼ σ' ἐφίεμαι, ut v. 116. est χωρῶ πρός ἔργον, σοὶ δ' ἐφίεμαι, θεά —. Nam sic correxi quod est in codice χωρῶ πρός ἔργον τοῦτο· σοὶ δ' ἐφίεμαι, eiecto quod interpolator inscite intulit τοῦτο, quum non animadvertisset excidisse θεά. Cui emendationi temere obiectum est Aiace τούτῳ σοὶ δ' ἐφίεμαι — nam sic interpungi volunt, licet lectores Graeci τοῦτο cum ἔργον coniuncturi fuissent — propterea dicere ut appareret quantopere Minervae auxilio confideret. Sed vis tragica huius loci non in pronomine τοῦτο, eoque perinepte collocato, quum σοὶ δὲ τοῦτ' ἐφίεμαι potius dicendum fuisset, sed in verbis τοιάνδε ζῦμαχον posita est, quae aliter ab Aiace, qui Minervam sibi amicissimam esse opinatur, aliter ab spectatoribus intelliguntur, qui ex iis quae Minerva antea cum Ulixem

erat collocata inimicissimam Aiace esse norunt: cuiusmodi ἀμφιβολίας tragici non raro usi sunt.

V. 108—111. ΑΙ. πρὶν ἂν δεθεῖς πρὸς κίον' ἐρκείου στέγης | ΑΘ. τί δήτα τὸν δύστηνον ἐργάσει κακόν; | ΑΙ. μάλιστα πρῶτον νῶτα φοινηθεῖς θάνη.] Absurde legitur θάνη, sive librarii alicuius sive interpolatoris errore, syllabas duas omissas suppletis, ut paullo ante v. 116. τοῦτο perverse intulerat. θάνη si recte legeretur, Aiax bis moriendum Ulixi esse diceret, locutione hyperbolica non infrequenti et ab Aristophane usque ad εἴκοσι θανάτους exaggerata, qua si uti voluisset Sophocles, addidisset δις γὰρ θανεῖν νιν, οὐχ ἅπαξ μόνον, θέλω, vel simile quid, ut aliorum huiusmodi locorum comparatio docere potest, ne ineptire magis quam hyperbolice loqui videretur. Sed est eiusmodi hyperbola plane aliena ab hoc loco perversumque est Aiace, qui modo dixerat θανεῖν γὰρ αὐτὸν οὐ τί πω θέλω, hic contrarium dicere, quum sententiarum ordo postulet ut hoc potius dicatur, nolle se Ulixem mori priusquam ille vivus senserit quantopere inferior esset Aiace, quale quid in loco simili Antig. 307. Creon custodibus non obedientibus minatur addito verbo ζῶντες, οὐχ ὕμιν Ἄιδης μόνος ἀρκέσει, πρὶν ἂν | ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσῃθ' ὕβριν. Huic igitur sententiae exprimendae quum nullum aptius inveniri verbum possit quam δαμῆ, hoc restitui, posthabita debiliore Bothii coniectura φανῆ. Idem verbum in Antigoniae v. 648. latere videri infra dicetur.

Carminis epodici versus quattuor postremi 196—200., quos emendatos exhibui, in codice sic scripti et divisi sunt

ἐχθρῶν δ' ὕβρις ὡδ' ἀτάρβητα (ἀταρβῆτα pr.)

ὄρματ' ἐν εὐανέμοις βάσσαις

πάντων καρχαζόντων γλώσσαις

βαρυάλγητ', ἐμοὶ δ' ἄχος ἔστακε.

quae correctoris metrici manum esse experta, versus dimetros pessimos quasi anapaesticos facientis, ostendi in Praefat. editionis Lipsiensis quartae p. VII. quae interpolatio, similis Triclinianis carminum melicorum interpolationibus, non ex codicibus Alexandrinis ducta, sed multis demum post illos seculis suscepta esse videtur, etsi diu ante Triclinium. Nam antiqui correctores metrici raro ultra vulgaria diverbiorum metra processerunt, posteriorum vero temporum correctores interdum paullo longius sunt progressi: cuius temeritatis exemplum insigne reperitur in Vespis Aristophanis, ubi versus viginti quinque (248—272.) asynartetos ex iambico dimetro et tripodiam trochaica, sive versu ithyphallico, compositos corrector in iambicos tetrametros catalecticis convertit coniecturis ineptissimis, quarum pars magna iam in codicibus Ravennate et Veneto reperitur, tribus fere seculis ante Demetrium Triclinium scriptis.

V. 437. ἐγὼ δ' ὁ κείνου παῖς τὸν αὐτὸν ἐς τόπον | Τροίας ἐπελθὼν οὐκ ἐλάσσονι σθένει —] Verba τὸν αὐτὸν ἐς τόπον referuntur ad verba praecedentia (v. 434.) Ἰδαίαις χθονός, ut nihil opus sit addito Τροίας nomine, quod non tam propter se ipsum est suspectum quam propter ἐπελθὼν, pro quo ἐλθὼν

potius dicendum erat. Ex his indiciis colligi potest versum in libris antiquioribus defectum non recte ab correctore esse expletum Sophoclemque aliud quid scripsisse, velut ἐλθὼν σὺν ἄλλοις, ut Agamemnon apud Aeschylum Choeph. 365. μετ' ἄλλων δουρικμήτι λαῶ Τροίαν venisse dicitur.

V. 622. ἦ που παλαιᾷ μὲν σύντροφος (sic recte Nauckius pro ἐντροφος) ἀμέρα, | λευκά δὲ γῆρα μάτηρ —] Inter παλαιᾷ σύντροφος ἀμέρα et λευκά γῆρα aut nullum aut tam leve intercedit discrimen ut absurdum sit haec per μέν et δέ discerni. Non dubitandum igitur quin παλαιᾷ vel librarii debeatur errori vel correctoris literas partim obscuratas non recte restituentis, Sophocles autem scripserit ταλαίνα μὲν σύντροφος ἀμέρα, ut λυπρὰν ἄγειν ἡμέραν dixit Euripides Hecub. 364.

Manifestior interpolatoris fraus est v. 678. ubi quum Ajax dixisset ἡμεῖς δὲ πῶς οὐ γνωσόμεσθα σωφρονεῖν, sententiae suae rationem his verbis reddit

ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως ὅτι
ὁ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος
ὡς καὶ φιλήσων αὖθις —.

ubi locum non esse δὲ — γὰρ particulis, sed simplex requiri γάρ, iam Porsonus perspectum habuit, etsi ab vera aberravit scriptura, cuius restituendae viam Sophocles ipse monstrat adverbio ἀρτίως utens, quod cum verbis cognoscendi, discendi, audiendi potius coniungitur quam cum ἐπίσταμαι, cui magis convenit νῦν, ut Aristophanes in Vespis v. 744. dixit ἐγνώκε γὰρ ἀρτίως, non facile ἐπίσταται γὰρ ἀρτίως diciturus, etiam si per metrum licuisset. Itaque satis certum haberi potest in versu Sophoclis sublato interpolatoris supplemento scribendum esse

ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως μαθῶν ὅτι —.

Similiter erratum ab correctore vetere est in Antigone v. 648. qui quum defectus esset in libro antiquiore

μὴ νῦν ποτ', ὦ παῖ, φρένας ὑφ' ἡδονῆς,
interpolator τὰς φρένας, quod nunc in codice Laurentiano legitur, scripsit, quasi φρένας iambi mensuram habere possit, Triclinius autem, ut exspectari poterat, τὰς φρένας γ' ὑφ' ἡδονῆς. Neuter enim viderat participio hic potius opus esse quam articulo, idque in fine versus excidisse,

μὴ νῦν ποτ', ὦ παῖ, φρένας, ὑφ' ἡδονῆς δαμείς,
γυναϊκὸς οὐνεκ' ἐκβάλλης.

Non meliore successu interpolator in eadem Antigone fabula v. 595.

ἀρχαία τὰ Λαβδακιδᾶν οἰκῶν ὀρώμαι

πήματ' — — ἐπὶ πήμασι πίπτοντ',

οὐδ' ἀπαλλάσσει γενεᾶν γένος, cet.

trium quae exciderant syllabarum defectum sic supplevit ut nunc leguntur in codice

πήματα φθιμένων ἐπὶ πήμασι πίπτοντ',

nulla habita metri ratione, quod non fert dipodiam ex trochaeo et dactylo compositam, sed epitritum postulat, ut in versu strophico

οἷς γὰρ ἄν σεισθῆ θεόθεν δόμος ἄτας —

qui etiam versui antistrophico certissima restitui potest coniectura, quam non solum relicta in codice

SOPHOCLES.

verba πήματα ἐπὶ πήμασι, sed etiam proxima monstrant verba poetae οὐδ' ἀπαλλάσσει γενεᾶν γένος. Nam ut in his familiarum significatur successio, ita in praecedentibus verbis mala alia aliis in domo Labdacidarum successisse dixerat poeta,

πήματ' ἄλλ' ἄλλοις ἐπὶ πήμασι πίπτοντ' —

quemadmodum v. 139. dictum est, ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπενώμα στυφελίζων μέγας Ἄρης.

In duobus aliis eiusdem carminis versibus metro quidem satisfecit vetus interpolator, sed verba intulit sensu cassa, v. 613.

τό τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον

καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει

νόμος ὁδ', — — —

θνατῶν βίῳτῳ πάμπολις — — —

ubi versus tertii lacuna in codice Laurentiano expleta legitur verbis οὐδὲν ἔρπει, ex v. 618. illatis εἰδότει δ' οὐδὲν ἔρπει, quarti verbis ἐκτὸς ἄτας, ex versu antistrophico 625. sumtis πράσσει δ' ὀλιγοστὸν χρόνον ἐκτὸς ἄτας. Sophocles quae verba fuerint divinari nequit: qui si nihil amplius dicere vellet quam legem hanc aeternam esse et vim suam in omnium qui usquam exstent mortalium vitam exercere, scribere poterat νόμος ὁδ', ἐμβατεύων | θνατῶν βίῳτῳ πάμπολις, εἴ τις ἄλλος, quod tamen multum abest ut scriptum ab eo esse credam. Scripturam interpolatam interpretari conati sunt scholiastae, nec praecedentia verba satis recte explicuerunt, ad quae unus scholiastarum annotavit, τὸ ἐσόμενον καὶ μετ' ἐκεῖνο μέλλον καὶ πάλιν ἐσόμενον. τινὲς δὲ τὸ ἔπειτα ἰδίως ἐπὶ ἐνεστώτος λελέχθαι φασὶν ἀντὶ τοῦ νῦν. Prudentior posterior est interpretatio quam prior, in qua tempus futurum duplicatur, omittitur vero praeteritum, quod recte addidit Sophocles, distinctis tribus ex quibus aeternitas conficitur temporibus, praeterito (πρὶν), praesenti (ἔπειτα), futuro (μέλλον), etsi ordine minus logico verborum, quae si metrum permisisset, sic collocari potuissent, τὸ πρὶν τὸ τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον, ut Euripides Iph. T. 1263. dixit, τὰ τε πρῶτα τὰ τ' ἔπειθ' ὅσα τ' ἔμελλε τυχεῖν, quem ordinem Plutarchus quoque invertit Mor. p. 392 D. κινήτων γὰρ τι — ὁ χρόνος· οὐ γὰρ δὴ τὸ μὲν ἔπειτα καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον καὶ τὸ γέγονεν αὐτόθεν ἐξομολόγησις ἐστὶ τοῦ μὴ ὄντος. Nam τὸ ἔπειτα non potest cogitari nisi relatum ad τὸ πρὶν vel τὸ πρότερον. Quamobrem qui tempus praesens primo loco memorare volunt non, ut Sophocles et Plutarchus, ab ἔπειτα incipiunt, sed primum ponunt τὸ ὄν, ut Homerus II. 1, 70.

ὃς ἦδη τὰ τ' ἔόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἔόντα, quem praeter alios imitatus Ezechiel tragicus apud Eusebium Praep. Evang. 9. p. 440 D. dixit

ὄψει τὰ τ' ὄντα τὰ τε πρό τοῦ τὰ θ' ὕστερον.

Non minore temeritate alii nonnulli huius fabulae versus defecti ab correctoribus veteribus sunt expleti, de quibus in editione Oxoniensi dixi: inter quos errores nullus est manifestior quam v. 796. ubi sic loquitur chorus de Haemone Antigone amorem potiore habente quam debitam legibus obedientiam,

νικῆ δ' ἐναργῆς βλεφάρων ἕμερος εὐλέκτρον
νύμφας, τῶν μεγάλων ὡὖ—
θεσμῶν· ἄμαχος γὰρ ἐμπαίζει θεὸς Ἀφροδίτα.
quibus verbis antistropha finitur, post quam chorus
pergit

νῦν δ' ἦδη ἴω καὶ τὸς θεσμῶν
ἔξω φέρομαι τὰδ' ὄρων —

Versus secundi lacuna in codice Laurentiano verbis
πάρεδρος (δρ in litura literarum ργ) ἐν ἀρχαῖς, de
quibus ineptissima est scholiastae annotatio, expleta
est non minore cum metri quam sententiae detri-
mento. Nam ex verbis sequentibus καὶ τὸς θεσμῶν
ἔξω φέρομαι luce clarius est praecessisse participium
aliquod cum adverbio ἔξω vel ἐκτός coniunctum, velut
ἐκτός ἀλαίνων, cui ego ἐκτός ὀμιλῶν praetuli, non
solum quia haec ipsa locutione Sophocles usus est in
Aiaee v. 640., idque eodem in metro,

οὐκέτι συντρόφοις
ὄργαις ἔμπεδος, ἀλλ' ἐκτός ὀμιλεῖ,

sed etiam propterea quod verbum ὀμιλεῖν aptissimum
huic loco est ubi de amantibus agitur. Ad metrum
autem quod attinet, verbis in stropha positus v. 789.
φύξιμος οὐδεὶς in antistropha recte respondere πάρε-
δρος ἐν ἀρχαῖς, soluta arsi choriambica, credebat
Erfurdus, cuius annotationem ante sexaginta fere
annos scriptam et illorum temporum infantiae con-
donandam iam Hermannus in editione tertia a. 1830.
p. 192. explosit: quo commento interim alii quoque
usi erant in versu leviter corrupto v. 970. (de quo
dixi in editione Oxoniensi) opinione perabsurda in
hac Antigoniae fabula, superstium antiquissima, in
qua poeta severitati numerorum studuit prope Aeschy-
leae. De origine scripturae interpolatae πάρεδρος ἐν
ἀρχαῖς coniecturam protuli in editione Oxoniensi tertia
p. 86. quae vera an falsa sit nihil refert, quum cer-
tissimum sit non esse verba illa scripta ab Sophocle.

In Oedipo Rege complurium locorum tam mani-
festa est interpolatio ut neminem fallere possit, velut
v. 943. ubi quum Sophocles haud dubie scripsisset quod
partim ab Nauckio partim ab me est restitutum in
Praefatione ad editionem Lipsiensem quartam p. XXVI.

ΙΟ. πῶς εἶπας; ἢ τέθνηκεν Οἰδίπου πατήρ;

ΑΓ. τέθνηκεν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἀξίω θανεῖν,
verba autem poetae nonnulla oblitterata essent, in-
terpolator aliquis partim ex reliquiis partim ex sua
ipsius mente duo composuit versus miserrimos
πῶς εἶπας; ἢ τέθνηκε Πόλυβος; ΑΓ. εἰ δὲ μὴ
λέγω γ' ἐγὼ τάληθές, ἀξίω θανεῖν.

Incertior aliorum locorum nonnullorum emendatio est,
velut v. 1090—1101.: latuit vero adhuc fucus lectori-
bus ab vetere correctore factus in egregiis versibus
quibus haec tragoedia finitur,

ὦ πάτρας Θήβης ἔνοικοι, λεύσσειτ' Οἰδίπους ὄδε,
ὅς τὰ κλεῖν' αἰνίγματ' ἦδει καὶ κράτιστος ἦν ἀνὴρ,
ὅστις οὐ Ζήλω πολιτῶν καὶ τύχαις ἐπιβλέπων
εἰς ὄσον κλύδωνα δεινῆς ἔμφορας ἐλήλυθεν —

ubi versus tertius non solum structuram verborum
impedit, sed etiam sententiam aut nullam aut ineptam
praebet, quasi cogitari possit Oedipum Thebanis
invidisse, quorum sospitator exstiterat et, soluto

Sphingis aenigmate, rex factus erat, tam rara felicitate
ut Oedipus Thebanis potius invidendus fuerit quam
Thebanis Oedipo, quae haud dubie Sophocles quoque
sententia fuit his, ut opinor, verbis expressa,

πᾶς δν ἐζήλου πολιτῶν καὶ τύχαις ἐπέβλεπον,
ut εὐ πράσσοντος ὀλβίσι τύχαις ἀνδρός dixit fragm.
572. et πᾶς cum genitivo sic coniunxit Oed. Col. 597.
πᾶς τοῦτό γ' Ἑλλήνων θροεῖ, vel addito τις ibid. 25.
πᾶς γάρ τις ἠῦδα τοῦτό γ' ἡμῖν ἐμπόρων, quomodo
etiam posteriorum temporum scriptores locuti sunt,
etsi apud hos frequentius est ὅστισοῦν, vel coniuncto
utroque πᾶς ὅστισοῦν, velut apud Eusebium Praep.
Evang. 15. p. 841 B. et Dem. Evang. 5. p. 215 C. 10.
p. 491 A. πᾶς ὅστισοῦν ὁμολογήσειεν ἄν, et addito ge-
nitivo ib. 8. p. 391 B. πάνθ' ὄντινοῦν τῶν ὡς θεοῦ ῥή-
μασιν αὐτοῖς προσεχόντων ὁμολογήσειεν ἡγοῦμαι. Hinc
suspiciari licet simplici quo Sophocles usus erat πᾶς
glossema ὅστισοῦν superscriptum fuisse, quod quum
textui illatum esset, violato metro et sublata ver-
borum structura,

ὅστισοῦν ἐζήλου πολιτῶν καὶ τύχαις ἐπέβλεπον,
interpolator utriusque vitio medelam afferre conatus
verba sic corruptit ut nunc in codice feruntur ὅστις
οὐ Ζήλω πολιτῶν καὶ τύχαις ἐπιβλέπων. Ad ἐπέβλε-
πον ab me restitutum quod attinet, poteram pari
iure ἐπέβλεπον scribere, sed pluralem numerum, qui
saepe post πᾶς, quod collectivum est, sequitur (velut
Philoct. 357. ὀμνόντες post στρατός πᾶς ἠπάζετο),
praetuli non tam propter versus proximum pariter
in ἔν terminatum (ἐξελέλυθεν) quam quod ἐπέβλεπον
facilius etiam quam ἐπέβλεπον in ἐπιβλέπων corrupti
potuit.

In Oedipo Coloneo nonnulla ita sunt interpolata
ut difficilis sit emendatio: alia plura facile corrigi
possunt, velut v. 281. ubi quum Sophocles de poena
maleficis imminente dixisset,

ἡγείσθε δὲ

βλέπειν μὲν αὐτοὺς (deos) πρὸς τὸν εὐσεβῆ βροτῶν,
βλέπειν δὲ πρὸς τοὺς δυσσεβεῖς, φυγὴν δὲ του
μήπω γενέσθαι φωτὸς ἀνοσίου. τὰδ' οὖν
ἔυνεῖς σὺ μὴ κάλυπτε τὰς εὐδαίμονας
ἔργοις Ἀθήνας ἀνοσίοις ὑπηρετῶν,

ΞΥΝΕΙΣ autem in ΞΥΝΟΙΣ (ἔν οἷς) corruptum es-
set, eoque illato τὰδ' οὖν locum non haberet, vetus
corrector, similis ei qui Ionis Euripidis versus tres
primos interpolavit, de quibus supra dicebam, eiecit
τὰδ' οὖν et duas quas perdiderat syllabas inutili ex-
plevit vocabulo, ex verbis praecedentibus repetito,
μήπω γενέσθαι φωτὸς ἀνοσίου βροτῶν·

ἔν οἷς σὺ μὴ κάλυπτε —

ineptum illud ἔν οἷς futuris poetae interpretibus
explicandum relinquens. Quo vitio nunc ab me cor-
recto et τὰδ' οὖν revocato nova in sexto pede trime-
tri incipit sententia, ut aliis in locis non paucis, velut
τὰ δὲ Oed. R. 1056. Oed. Col. 290. 577. Trach. 383.
Phil. 449. τὸ δὲ Ant. 78. τὸ γάρ Ant. 68. 238. Oed.
R. 231. Trach. 434. 742. Phil. 674. τὰ γάρ Oed. R.
1420. τί γάρ Ant. 651.

Non minus facilis alius in Oedipo Coloneo loci,
multorum coniecturis tentato, emendatio est v. 113.

σιγήσομαι τε (vel ἤγω) καὶ σύ μ' ἔξ ὁδοῦ πόδα
κρύψον κατ' ἄλσος —

in quo nihil est corrupti praeter vocabuli ΠΟΔΑ
litteras postremas duas male vel lectas vel scriptas
pro ΩΝ, unde ΠΟΩΝ exit, scriptura antiqua, cuius
exempla multa in codice Aeschylis et Sophoclis Lau-
rentiano supersunt, pro ποιῶν, ut nunc scribere so-
lemus.

Rursus difficilior aliorum quorundam versuum
emendatio est, praesertim in extrema huius fabulae
parte, etsi de his quoque non desperandum. Nam
saepe iam evenisse vidimus ut diversissimae de uno
eodemque versu opiniones criticorum multorum uno
quasi ictu profligarentur felici unius coniectura, qua-
lem in hac fabula Carolo Badhamo debemus (in
Praefat. ad Platonis Euthydemum p. XI.) de v. 1082.

εἶθ' ἀελλαία ταχύρρωτος πελειᾶς
αἰθερίας νεφέλας κύρσαιμ' αὐτῶν δ' ἀγώνων
θεωρήσασα τοῦμὸν ὄμμα.

Facilis et certa erat postremorum verborum emen-
datio ab Wundero facta κύρσαιμ' τῶνδ' ἀγώνων, |
θεωρήσασα (vel αἰωρήσασα) τοῦμὸν ὄμμα, sed restabat
inepta verbi κύρσαιμ', tanquam in *bivio* positi, ut
alicubi loquitur Reiskius, structura cum diversis ge-
nitivis, altero αἰθερίας νεφέλας, altero τῶνδ' ἀγώ-
νων, quam praecclare correxit Badhamus restituto
αἰθερίας ἐφ' ἔδρας, nisi quod ἀφ' ἔδρας scribere
praestat, de quo, si recte memini, Arndtius alicubi
monuit: quemadmodum Aeschylis Suppl. 101. ἐδράνων
ἀφ' ἀγῶνῶν restitutum est pro ἐδράνων ἐφ' ἀγῶνῶν.

Aliquanto reconditior interpolatio latet in Electra
in carmine melico, quo chorus gaudium exprimit ex
somnia Clytaemnestrae conceptum, quod Orestem
caedis paternae ultorem in patriam rediturum esse
portendere videatur, postquam alia quae praeces-
sant indicia irrita omnia fuerant et spem Electrae
fefellerant, ut ipsa dicit v. 169. τί γὰρ οὐκ ἔμοι |
ἔρχεται ἀγγελίας ἀπατώμενος; et v. 303.

ἐγὼ δ' Ὀρέστην τῶνδε προσμένουσ' αἰ
παυστήρ' ἐφήξειν ἢ τάλαιν' ἀπόλλυμαι.
μέλλων γὰρ αἰεὶ δρᾶν τι τὰς οὔσας τέ μοι
καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορον.

quae tamen non impediunt chorus quominus somnium
Clytaemnestrae eventum esse habiturum confidentius
pronunciet his versibus in stropha positus v. 479.

ὑπεστὶ μοι θράσος
ἀδυπνῶν κλύουσιν
ἀρτίως ὄνειράτων·
οὐ γὰρ ποτ' ἀμναστεῖ cet.

quibus in antistropha hi nunc respondent (495—499)
in codice Laurentiano sic scripti,

πρὸ τῶνδ' εἰ μ' ἔχει
μήποθ' ἡμῖν
ἀφεγές πελᾶν τέρας
τοῖς δρῶσι καὶ συνδρῶσιν cet.

neque aliter scriptos legerunt scholiastae, quorum tres
annotationes exstant in codice, πρὸ τῶνδ' εἰ μ'
ἔχει: λέγει τὸ ἐλπίς· ἢ θάρσος με ἔχει μὴ — τοῦτο τὸ
ὄναρ ἀπεκτον ἡμῖν προσπελάζειν, ἀλλ' ἀκουσόμεθα
ψεγομένου αὐτοῦ παρὰ τῶν θεασαμένων αὐτὸν, λε-

γόντων ὅτι κακῶν ἦν σημαντικός. Ἄλλως. θαρρῶ
ὅτι τοῖς δρῶσι ταῦτα τὰ ἀδίκῃ καὶ συνδρῶσιν αὐτοῖς
οὐκ ἔσται ἀπεκτος ὁ ὄνειρος· παθόντες γὰρ ψέξουσι
τὸ ὄφθέν. τοῖς δρῶσι καὶ συνδρῶσιν: ὑμῖν ταῖς δρῶ-
σαις ὑπὲρ Ἀγαμέμνονος καὶ ἡμῖν ταῖς συνδρῶσαις
καὶ συναχθόμεναις. Absurde in scholio postremo ἡμῖν
ad solum refertur συνδρῶσι, ad praecedens autem
δρῶσι suppletur ὑμῖν. Versum secundum, cuius syl-
labae tres primae exciderunt, recentior aliquis cor-
rector supplevit μήποτε duplicato, μήποτε μήποθ'
ἡμῖν, quod legitur in apographis nonnullis, ut μή-
ποτε μήποτε Aeschylus Prom. v. 804. et Euripides in
Phoenissis v. 190. dixerunt, quanquam in sententia
libera, non ex alio verbo pendente, et οὔποτ' οὔ-
ποτε Aeschylus Prometh. v. 688. οὔποτ' οὔποτ' ἤ-
χουν — μολεῖσθαι λόγους εἰς ἀκοᾶν ἐμάν. Quae con-
iectura probari posset, nisi eam suspectam redderet
praecedentia verba πρὸ τῶνδ' εἰ μ' ἔχει, ubi θάρ-
σος vel ἐλπίς intelligi voluerunt scholiastae, quemad-
modum παρίσταται μοι intellectu substantivo aliquo
Plato alique dixerunt. Quod ut dici possit, tamen
qui dixerit nemo dum est inventus, nec probabile sic
esse locutum Sophoclem, quem fugere non poterat
nomine quo significaretur id quo ἔχεσθαι se dicit cho-
rus magis hic opus esse quam inutiliter duplicato μή-
ποτε. Quamobrem multo verisimilius est tres alias ex-
cidisse syllabas, quas ἀδύ τι fuisse ex verbis in versu
strophico positus ἀδυπνῶν ὄνειράτων colligi potest,
quemadmodum δεινόν τι, μέγα τι et alia huiusmodi
sine substantivo dicuntur, et hoc ipsum ἀδύ τι ab
Aeschylis dictum est Prometh. v. 536. ἀδύ τι θαρσαλέαις
τῶν μακρὸν τείνειν βίον ἐλπίσι. Quod sequitur ἡμῖν
si recte legeretur, necessario cum verbis τοῖς δρῶσι
καὶ συνδρῶσι, non de occisoribus, sed de ultoribus
Agamemnonis intelligendis, iungendum foret, quam
interpretationem ego ipse quo tempore vitium prono-
minis ἡμῖν non dum perspexeram aegre sum secutus,
recte reiectam ab aliis, inter quos est novissimus
huius fabulae editor Londinensis R. C. Jebb, qui ad
τοῖς δρῶσι καὶ συνδρῶσιν annotavit “i. e. *Aegisthus*
and Clytaemnestra: Dindorf understands these words
of the avengers. — But for δρᾶν of crime, see
Aesch. Choeph. 305. δρᾶσαντι παθεῖν, | τριγέρων μῦ-
θος τάδε φωνεῖ. Eurip. Androm. 336. καὶ σὺ τόνδ'
ἀγωνεῖ | φόνον· τὸ συνδρῶν γὰρ σ' ἀναγκάσει χρέος”,
etsi ipse quoque ἡμῖν vitiosum esse non animadvertit,
sed interpretari est conatus “*That never, to our*
discomfiture (ἡμῖν datus incommodi), never will
this portent come harmless to the murderer and his
accomplice”: qui perincommodus foret datus in-
commodi tantoque ineptius additus quum prorsus su-
pervacaneus sit. Ex his sequitur ἡμῖν ab interpola-
tore positum esse, qui versum de quo nihil praeter
μήποτε et fortasse ne hoc quidem supererat explere
voluit, Sophoclem autem scripsisse μήποτ' αὐθις. Nam
hoc dicendum ab choro erat, novissimum de quo hic
agitur portentum non iterum irritum fore ut priora
signa omnia fuerant. Quod autem portentum illud
non ἀφεγές fore dicit, etsi defendi potest, quum si-
gna priora, quippe irrita, ψεκτά fuerint Electrae,
h*

ἀφεγῆ vero occisoribus Agamemnonis, tamen probabile est Sophoclem significantiore usum esse vocabulo ἀφεφές, restituto ab me in Annotationibus Oxon. a. 1836. p. 156. quod si intactum reliquissent librarii magis mirandum foret quam quod notum sibi et vulgare vocabulum ἀφεγές substituerunt. Ἄφεφές, quod ἀφρόντιστον significet, ex Sophoclis Phaedra (Fragm. 618.) memorat Hesychius. Idem ἀφεφών per ἀμελῶν, et ψέφει inter alia per δέδοικεν et φροντίζει explicat, et composita quoque καταψέφειν et μεταψέφειν annotavit: ex quibus colligi potest ἀφεφές τέρας portentum dici quod negligi possit nullamque sollicitudinem moveat. Ceterum πελᾶν non praesentis temporis est infinitivus, sed futuri, ut chorus supra v. 475. et 478. εἶσιν et μέτεισιν, et ἤξει v. 488. dixerat, et recte quidem, quum somnium Clytaemnestrae post reditum demum Orestis eventum habiturum esse augeretur.

In Trachiniis versus nonnullos in libro antiquiore ab interpolatoribus in scite esse expletos clarissimo documento sunt quae v. 79—81. leguntur Deianirae verba

ὡς ἡ τελευταῖν τοῦ βίου μέλλει τελεῖν,
ἢ τοῦτον ἄρας ἄθλον εἰς τὸν ὕστερον
τὸν λοιπὸν ἤδη βίον εὐαίων ἔχειν,

quae ut tolerabiliora redderem ego olim, sublatis quae lacunae explendae causa addita sint verbis εἰς τὸν ὕστερον, scribendum esse conieci ἢ τοῦτον ἄρας ἄθλον εὐτόλμω φρενί, vel simile quid, in quo acquiescere liceret, nisi ἄρας quoque suspectum esset, quod ἀράμενος potius dicendum fuisse monuit Nauckius, qui haec sic in ordinem redigi posse credebatur, ἢ τοῦτ' ἀνατλάς βίον εὐαίων ἔχειν, cui praefendum foret, adscita docti Batavi coniectura ὕστατον πόνων, ἢ τὸνδ' ἀνατλάς ἄθλον, ὕστατον πόνων, | τὸ λοιπὸν ἤδη βίον εὐαίων ἔχειν, nisi multo probabilius esset versum illum ἢ τοῦτον ἄρας ἄθλον εἰς τὸν ὕστερον recte quidem scriptum, sed lacunae explendae causa totum ab interpolatore confictum esse, cui condonandum quod ἄρας propter metri necessitatem pro ἀράμενος posuit, non minus vitiosum quam μηδὲ δειλίαν ἀρεῖς, quod olim Ai. v. 75. ex arographis quibusdam illatum erat pro ἄρης, quod est in codice, ab librario positum pro APHI, quae est forma vulgaris ἀρη pro Attica ἀρεῖ, quam Schneidewinus restituit. Alia eiusdem generis interpolatio latere videtur v. 57.

πῶς παισὶ μὲν τοσοῖσδε πληθύεις, ἀτὰρ
ἀνδρὸς κατὰ ζήτησιν οὐ πέμπεις τινά,
μάλιστα δ' ὄνπερ εἰκὸς ὕλλον, εἰ πατρός
νέμοι τιν' ὤραν τοῦ καλῶς πράσσειν δοκεῖν.

ubi in editione Oxoniensi a. 1860. aliis praeaeuntibus haec annotavi “*Verba recte interpretatus est Wunderus, si patris aliquam curam gerat, an ille rebus secundis uti videatur. Apte dictum τοῦ καλῶς πράσσειν δοκεῖν, quum non sit in Hylli potestate positum ut Hercules rebus secundis utatur, sed hoc tantum ei sit agendum ut bonum, si fieri possit, nuncium de eo afferat, quo fit ut Hercules καλῶς πράσσειν δοκῆ. Scholiasta, ὁ δὲ νοῦς, ἵνα μάθῃς εἰ φροντίζει τοῦ πατρός ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν καλῶς διαπράττεσθαι*”.

Quae omnia ex eo sunt interpretationis genere quod philologorum scholas redolet, in quibus multa excogitari solent ceterorum mortalium nemini facile in mentem ventura: qualia non mihi placere, sed interdum ab me tolerari, donec melius quid suppetat, dixi in Praefatione vol. 1. p. XVIII. Manifestum est nihil aliud hic dici potuisse quam Hylli potissimum, quatuor Herculis filiorum natu maximi, officium esse ut patris per menses quindecim domo absentis (ut Deianira dicit v. 44.) quaerendi laborem suscipiat, si quam eius curam gerat, non eo consilio ut pater pulcre valere videatur, sed ut ante omnia constet utrum adhuc vivat an periculosis succubuerit laboribus, quos ei subeundos fuisse Deianira supra dixerat. Ex his sequitur verba τοῦ καλῶς πράσσειν δοκεῖν (fortasse ex glossemate τοῦ καλῶς πράττειν ad ὤραν olim adscripto orta, cui versus explendi causa δοκεῖν addidit interpolator) verborum ab Sophocle scriptorum locum occupare, quae fortasse sic sunt restituenda,

μάλιστα δ' ὄνπερ εἰκὸς ὕλλον, εἰ πατρός
νέμοι τιν' ὤραν, τὸνδ' ὑποστήναι πόνον.

ut ὑφίσταμαι πόνον dictum est in Rheso v. 157. et πόνους καὶ κινδύνους ὑποστήναι ab Demosthene p. 158, 1. aliisque.

In Philocteta nonnulla ita sunt depravata ut non satis appareat quid antiquiores librarii commiserint, quid interpolatoribus sit imputandum vel defecta sarcientibus vel corrupta utcumque corrigentibus, ut in systemate tetrametrorum dactylicorum v. 855—864. cuius hae in codice Laurentiano exstant reliquiae

οὐρός τοι τέκνον, οὐρος ἀνὴρ
δ' ἀνόμματος οὐδ' ἔχων ἀρωγᾶν
ἐκτέταται νύχιος,
ἀλεῖς ὕπνος ἐσθλός
οὐ χερὸς, οὐ ποδός, οὐ τινος ἄρχων,
ἀλλ' ὡς τις τ' Αἶδα παρακείμενος
ὄρᾳ. βλέπει καίρια φθέγγει.
τὸ δ' ἄλῳσιμον ἐμᾶ φροντίδι παῖ
πόνος ὁ μὴ φοβῶν κράτιστος.

in quibus, omissis quae vel corrupta vel interpolata sunt, hae contineri videntur versuum fragmenta genuina οὐρός τοι, τέκνον, οὐρος — —

— — — — — ἀρωγᾶν
ἐκτέταται νύχιος — — — —
— — — — — ὕπνος ἐσθλός,
οὐ χερὸς, οὐ ποδός, οὐ τινος ἄρχων,
ἀλλ' ὡς τις τ' Αἶδα παρακείμενος
— — — — — καίρια — —
— — — — — τὸ δ' ἄλῳσιμον ἐμᾶ
φροντίδι, παῖ, πόνος
ὁ μὴ φοβῶν κράτιστος

systemate in versum dactylicum tetrametrum, dactylicum dimetrum et iambicum dimetrum exeunte, ut in Oedipo Coloneo v. 234. systema dactylicum iisdem plane metris finitur

αὐθις ἀφορμος ἐμᾶς χθονὸς ἐκθορε,
μὴ τι πέρα χρέος
ἐμᾶ πόλει προσάψης,

ex quo apparet, quod per se satis manifestum est, verba τὸ δ' ἄλῳσιμον ἐμᾶ φροντίδι παῖ πόνος absurde in unum redacta esse verum quasi anaepasticum.

Facilior aliorum Philoctetae locorum emendatio est ubi unum tantum vocabulum vel ab librariis vel ab correctoribus est depravatum, qualia plura partim ab aliis partim ab me ipso in Annotationibus Oxoniensibus sunt indicata, quibus addendus v. 228.

ἀλλ' οἰκτίσαντες ἄνδρα δύστηνον, μόνον,
ἔρημον ὠδε κᾶφίλον καλούμενον,
φωνήσατ', εἴπερ ὡς φίλοι προσήκετε,

ubi verbi καλούμενον, quod alienum ab hoc loco est, satis certa emendatio esse videtur προκειμένου, ut Ajax in fabula cognomine v. 422. dicit, τανὺν δ' ἄτιμος ὠδε πρόκειμαι. προκειμένου autem ab Sophocle scriptum esse ex v. 268. colligi potest

ἔνν ἢ μ' ἐκείνοι, παῖ, προθέντες ἐνθάδε
ῶχοντ' ἔρημον.

cui accurate respondet προκειμένου, quod passivi προθεμένου locum tenet: nam praeterito τεθείσθαι Attici veteres verbum κείσθαι substituere solent. Eodem sensu ἀφίλος ἀνανῶ βίον dictum in Electra v. 819. et ἀνανοῦμαι τῶδ' ἐν ἀλίῳ μόνος ab Philocteta infra v. 954.

Satis diximus pro huius editionis consilio de veterum correctorum et interpolatorum studiis, quae qua aetate fervere coeperint facilius dictu est, ut supra ostendi, quam qua deferbuerint. Nam codices poetarum scenicorum, si ab centum et quinquaginta Phaethontis, fabulae Euripideae, versibus in codice Epistolarum Pauli Parisino Claromontano servatis discesseris, nulli supersunt seculo undecimo ineunte superiores, et Aeschyli quidem ac Sophoclis unus tantum Florentinus Laurentianus, ex quo reliqui libri manuscripti omnes sunt derivati, Aristophanis duo, Ravennas et Venetus, nec plures Euripidis. In vetustioribus autem his codicibus correctorum veterum coniecturae cum aliorum grammaticorum multo recentiorum correctionibus ita sunt permixtae ut, quum par fere utrorumque inscitia fuerit, ad suum quaeque seculum revocari nequeant, nec raro una eademque scriptura interpolata pari iure primo secundove ac nono decimove aerae nostrae seculo adscribi possit. Nec scholiastarum annotationes, in quibus haud raro vel scripturae antiquitas corruptae vel temerariae correctorum coniecturae utcumque explicantur, multum conferunt ad istiusmodi dubitationes solvendas, quum excerpta scholiorum veterum Alexandrinorum in codicibus saepissime mixta sint cum infimae aetatis grammaticorum annotationibus, cuius pervertitatis exempla duo omnium manifestissima in scholio reperiuntur codicis Laurentiani ad Sophoclis Oedipum Col. 1375. ubi versus quindecim de Oedipo ab ignoto aliquo aevi versificatore compositi leguntur, et in scholio ad Electrae v. 691. ubi duo de ludis Pythicis versus memoriales sunt illati, qui syllabis tantum numeratis, nulla mensurae ratione habita, extremam produnt aevi barbariem,

πένθ', ἄλμα δίσκον ἄκοντα δρόμον πάλην·
ταῦτ' ἐν μιᾷ τις ἡγωνίζεθ' ἡμέρα,

de quibus dixi in Praefatione ad Scholia Odysseae

vol. 1. p. VII. et in Praefatione ad Sophoclis editionem Lipsiensem quartam p. V.

Longe certius de correctoribus, qui postremis aevi seculis poetarum scenicorum fabulas tractarunt, iudicare licet, quos nullis usos esse novimus codicibus aut antiquioribus aut melioribus quam quorum nobis quoque etiamnum copia est. Quod manifestissimum est in Aeschyli et Sophoclis tragoediis, quorum codex archetypus, nunc Laurentianus, a Pantaleone exeunte seculo quarto decimo Byzantio in Italiam translatus, si cum apographis ex eo derivatis comparetur, facile perspicitur — quod in Praefationibus ad Aeschyli Prometheum et ad Sophoclis editionem Oxoniensem vol. 1. et vol. 8. p. VI—XVI. demonstravi et propediem aliis argumentis comprobabo — correctores Byzantinos, etsi ipsi quoque multa quae corrupta vel essent vel esse viderentur temere mutaverint, tamen longe abfuisse ab antiquiorum interpolatorum licentia. Versus ab ipsis ficti, lacunae explendae caussa, in quattuordecim Aeschyli et Sophoclis fabulis duo tantum reperiuntur, alter apud Aeschylum post Sept. ad Theb. v. 194. illatus, τοιαῦτά τᾶν γυναιξὶ συνναίων ἔχοις, alter apud Sophoclem in Oedipo Rege post v. 799. additus et in margine codicis Laurentiani ex apographo aliquo ab manu recenti annotatus, καὶ σοι, γυναῖ, τάληθές ἐξερῶ, τριπλῆς —. In mutanda vero codicis archetypi scriptura etsi non inutilem operam posuerunt correctores levioribus illius vitiis, imprimis de genere orthographico, non paucis, tamen multo plura corrigendo depravarunt, praesertim si qua reconditior tendenda esset corruptela, velut in versibus Philoctetae 220—223. sic scriptis in codice archetypo

τίνες ποτ' ἐς γῆν τήνδε κάκ ποίας πάτρας
κατέσχετ' οὐτ' εὐορμον οὐτ' οἰκουμένην;
ποίας πάτρας ἂν ὑμᾶς ἢ γένους ποτέ
τύχοιμ' ἂν εἰπῶν;

Animadvertenter corrector πάτρας versui primo male illatum esse ex versu tertio, sed quum aliud nomen femininum cum κάκ ποίας coniungendum (quale nunc ab Nauckio optime restitutum habemus, κάκ ποίας τύχης) non statim ei in mentem veniret, molimine multo quam opus erat maiore, sublati verbis κάκ ποίας πάτρας, intulit ναυτίλῳ πλάτη, quod in apographo Parisino 2712., ab correctore aliquo per omnes Sophoclis tragoedias aequaliter interpolato, ceterisque apographis praeter duo omnibus legitur, in quod ut incideret corrector fortasse verbis v. 355. factum est, κάγῳ πικρὸν Σίγειον οὐρίῳ πλάτη | κατηγομένην, cui, quum οὐρίῳ loco superiori non conveniret, ναυτίλῳ πλάτη substituit, ut Euripides in prologo Archelai apud Aristophanem Ran. 1207. dixit ναυτίλῳ πλάτη | Ἄργος κατασχών. Non melius versus tertii emendatio cessit correctoribus Byzantinis, aliis ποίας πάτρας ὑμᾶς ἂν ἢ γένους ποτέ, aliis ποίας πάτρας ἂν ἢ γένους ὑμᾶς ποτέ scribentibus, neutris animadvertentibus Sophoclem scripsisse ποίας ἂν ὑμᾶς πατρίδος ἢ γένους ποτέ, ut ostendi in Annotationibus Oxoniensibus.